

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-10-10

Närvarande: F.d. justitierådet Martin Borgeke samt justitieråden Leif Gäverth och Eric M. Runesson

Utbetalningsmyndigheten

Enligt en lagrådsremiss den 1 september 2022 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten,
2. lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar,
3. lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten,
4. lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten,

5. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
6. lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
7. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Mattias Karlsson och Leena Mildemberger.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

Remissen innehåller förslag till lagstiftning med anledning av inrättandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Denna myndighet ska ha som uppdrag bl.a. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Förslagen grundar sig på ett betänkande från Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen (se SOU 2020:35).

Tanken är att Utbetalningsmyndigheten ska påbörja sin verksamhet den 1 januari 2024. Vid den tidpunkten ska också de i remissen föreslagna lagarna och lagändringarna träda i kraft.

Remissförslagen innebär bl.a. att myndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från vissa andra statliga myndigheter. Myndigheten ska även granska utbetalningar i syfte att identifiera felaktiga sådana. Granskningen ska baseras på dataanalyser och urval från bl.a. utbetalningar som myndigheten administrerar.

De myndigheter vilkas utbetalningar ska skötas av Utbetalningsmyndigheten är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. En skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten omfattar en vidare krets. Den träffar även arbetslöshetskassor och kreditinstitut.

När Utbetalningsmyndigheten upptäcker felaktiga utbetalningar eller andra felaktigheter ska den underrätta berörda aktörer om detta. Enligt förslaget ska på motsvarande sätt statliga myndigheter och "vissa andra aktörer", t.ex. arbetslöshetskassorna, vara skyldiga att under vissa förhållanden lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Förslagen tar alltså upp sådan lagstiftning som behövs för att verksamheten vid den nya myndigheten ska kunna bedrivas och för att syftet med den ska kunna tillgodoseas. Däremot behandlar de inte själva inrättandet av myndigheten. Därmed blir namnet på remissen, "Utbetalningsmyndigheten", inte helt rättvisande. Det vore mera träffande att kalla en kommande proposition för "Lagstiftning med anledning av inrättandet av en utbetalningsmyndighet".

I grunden har Lagrådet inte några invändningar mot att det inrättas ett system med en utbetalningsmyndighet med uppdrag att kontrollera utbetalningar från välfärdssystemen. En fråga är emellertid om inte ytterligare statliga utbetalningar av det aktuella slaget hade bort omfattas för att syftet med lagstiftningen bättre skulle kunna uppnås. Ett exempel är utbetalningar avseende lönegaranti. Som Lagrådet förstår det är emellertid en utvidgning av systemet i en framtid inte utesluten. För att en sådan ska kunna ske fordras naturligtvis att det tas fram ett beredningsunderlag för detta. En fördel med att låta systemet till att börja med omfatta utbetalningar från endast de angivna myndigheterna är, som har

framhållits vid föredragningen inför Lagrådet, att dessa har en likartad betalningsstruktur.

I det urvals-, gransknings- och analysarbete som Utbetalningsmyndigheten föreslås utföra kommer myndigheten att hantera en stor mängd personuppgifter, i vissa fall även känsliga sådana. Vid behandlingen av personuppgifter kommer Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skyddet för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/45/EG (dataskyddsförordningen) och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning att vara tillämpliga.

Det föreslagna systemet väcker åtskilliga frågor rörande hur intresset av den enskildes personliga integritet ska vägas mot det allmänna intresset av att felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen motverkas. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att myndigheten kommer att samla in uppgifter av skilda slag från olika myndigheter rörande enskilda individer. Det kommer hos myndigheten att ske en sambearbetning av uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, uppgifter som tidigare i regel varit spridda på flera myndigheter. Som regeringen anför i remissen torde det vara fråga om en sådan kartläggning av enskildas personliga förhållanden som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. En sådan kartläggning får ske endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (jfr 2 kap. 20–21 §§ regeringsformen).

Under remissbehandlingen har bl.a. Datainspektionen (numera Integritetsskyddsmyndigheten) uttalat kritik mot utredningens förslag. Inspektionen har framhållit att förslaget saknar fullständiga

integritetsanalyser och tydliga bedömningar av hur de olika förslagen förhåller sig till dataskyddsbestämmelserna. Datainspektionen har också pekat på att det i betänkandet saknas en redovisning av i vilken utsträckning de uppgifter som omfattas av förslaget behöver samlas in.

I remissen har regeringen bemött de synpunkter som har framförts från bl.a. Datainspektionen avseende behovet av skydd för enskildas integritet. Vid föredragningen inför Lagrådet har det framhållits att det i remissförslaget ställs höga krav på personuppgiftsbehandlingen. Förslaget innebär för övrigt att även uppgifter om avlidna omfattas, vilket alltså innebär att skyddet för personuppgifter omfattar en vidare krets än vad både dataskyddsförordningen och dataskyddslagen kräver.

Som Lagrådet bedömer det är de föreslagna bestämmelserna proportionerliga i förhållande till det intresse som ligger bakom dem. Förslaget innehåller också tillräckliga ändamålsbestämmelser och skyddsregler och framstår också i övrigt som överensstämmande med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Lagrådet finner sammanfattningsvis att lagförslagen, vad gäller frågor om den personliga integriteten, uppfyller de krav som kan och ska ställas på dem.

Med detta sagt övergår Lagrådet till att lämna synpunkter på de enskilda lagförslagen.

Förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Rörande förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten vill Lagrådet först lämna följande mera övergripande synpunkter.

Det föreslagna systemet med transaktionskonto har både en offentligrättslig och en privaträttslig dimension. Den senare dimensionen kopplar till fordringsrätten och skuldebrevsrätten. Till undvikande av tvistdrivande oklarheter bör förslaget terminologiskt förhålla sig till båda dessa delar av rättsordningen.

Uttrycket "tillgodohavande" används på flera ställen i lagtexten. I vissa sammanhang används det för den inestående fordran som den betalningsberättigade kan ha på grund av en med positiv rättskraft beslutad utbetalning. I ett annat sammanhang konstateras att ett tillgodohavande uppkommer först på den dag när en utbetalning ska ske (förfallodagen). Tanken synes vara att intill förfallodagen är mellanhavandet mellan den beslutande myndigheten och Utbetalningsmyndigheten en rent intern angelägenhet motsvarande den som råder mellan en gäldenär och gäldenärens ombud. Den betalningsberättigades fordran har alltså ännu inte preciserats till ett tillgodohavande på ett konto. Inte heller utgör den en redovisningsskuld.

I förslaget får det sägas råda oklarhet i fråga om rättsverkan av en kontoregistrering och om i vilken mån den betalningsberättigade kan rikta direktanspråk mot staten genom Utbetalningsmyndigheten (ombudet). Vidare är det otydligt hur den föreslagna ordningen förhåller sig till de privaträttsliga reglerna om betalningsdröjsmål samt rörande mot vem den betalningsberättigade ska framställa krav på grund av ett dröjsmål och vilka krav som kan ställas. Lämpligen presenteras överväganden kring dessa frågor i författningskommentaren.

De nu framförda synpunkterna bör ses även mot bakgrund av att den som är betalningsberättigad själv ska kunna förstå vad som gäller i dessa hänseenden.

Lagrådet återkommer till frågor om förfoganden över den inestående fordran som den betalningsberättigade kan ha.

Innan Lagrådet övergår till att diskutera utformningen av de olika paragraferna vill Lagrådet ifrågasätta om det, som det görs i förslaget till lagens namn, är korrekt att tala om transaktionskonto "vid" Utbetalningsmyndigheten. Uttrycket "vid" antyder att transaktionskontot tillhör den betalningsberättigade. Lagrådet föreslår att lagen benämns Lag om Utbetalningsmyndighetens administration av ett transaktionskontosystem.

Lagrådet anser inte heller att den rubriksättning som finns i förslaget är optimal. De två första rubrikerna **Inledande bestämmelser** och **Transaktionskonto** framstår som lämpliga. Men före 8 § bör en ny rubrik läggas in, förslagsvis med lydelsen **Förfoganden över belopp på ett transaktionskonto**. Fram till 8 § behandlar lagtexten hanteringen av belopp som registreras eller har registrerats på transaktionskonto, men från och med 8 § handlar det om belopp vars utbetalningsdag har inträffat och som således utgör ett tillgodohavande för den enskilde som då också, som det får uppfattas, har rådighet över beloppet.

Lagrådet föreslår vidare att det före 10 § sätts in rubriken **Preskription**.

1 och 2 §§

De båda inledande paragraferna ger en introduktion till lagen. Förhållandet mellan 1 och 2 §§ framstår emellertid inte som helt naturligt. Som 1 § är formulerad i förslaget förutsätter den att Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar. Detta sägs dock först i 2 §.

Enligt Lagrådet skulle följande fördelning av textinnehållet mellan de båda paragraferna vara bättre.

1 § Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. Denna lag innehåller bestämmelser om systemet och om de utbetalningar som ska ske genom det.

2 § De myndigheter vilkas utbetalningar ska omfattas av systemet med transaktionskonto är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

Med en sådan skrivning i 2 § löser man problemet med att det knappast är myndigheterna som omfattas av systemet, utan deras utbetalningar.

3 §

Även här talas det om "omfattas" men nu är det (mera riktigt) utbetalningarna som "omfattas". Bättre är emellertid att i första stycket skriva:

Med beslutande myndighet avses i lagen den myndighet som har beslutat om en utbetalning som ska ske genom systemet med transaktionskonto.

4 §

I bestämmelsen sägs att Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för (dvs. på) den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto. Någon sådan registrering ska dock inte ske om det redan finns ett konto registrerat för mottagaren. Detta torde för övrigt komma att bli en mycket vanlig situation. Som en avslutande bisats bör det därför i lagtexten läggas in "... , om inte ett sådant konto redan finns registrerat".

5 §

I bestämmelsen anges att ett tillgodohavande ska registreras på mottagarens transaktionskonto så snart Utbetalningsmyndigheten får ett underlag för utbetalningen från den beslutande myndigheten. Eftersom det inte är fråga om ett tillgodohavande på ett konto som den enskilde har rådighet över förrän den dag som har angetts som utbetalningsdag bör ordet "tillgodohavande" ersättas med något annat, förslagsvis "betalningsuppdrag". Lagrådet får här hänvisa till det som har sagts i det föregående.

6 §

Förslaget till lagtext i denna paragraf lider av samma svaghet som texten i 5 §. Här är det lämpligt att i stället för tillgodohavande tala om "Det belopp som har registrerats".

7 §

Paragrafen reglerar i sak vad som gäller när betalning av något skäl inte har kunnat genomföras. I bestämmelsen sägs att en "utbetalning ska anses verkställd" etc. Ordet "verkställd" är emellertid inte det lämpligaste i sammanhanget. Det är bättre att skriva på följande vis.

En betalning ska anses vara gjord av den beslutande myndigheten den dag som beloppet ska betalas ut även om betalningen inte har kunnat genomföras.

8 §

I tydlighetens intresse vill Lagrådet framhålla att det i denna paragraf är adekvat att använda ordet "tillgodohavande", eftersom betalningstidpunkten har inträffat.

9 §

I förslaget till lagtext anges att ett tillgodohavande på ett transaktionskonto inte får överlåtas innan det ska betalas ut. Eftersom det inte rör sig om ett tillgodohavande före betalningsdagen, utan endast om ett inestående tillgodohavande hos den beslutande myndigheten, är en lämplig utformning denna:

Ett belopp som finns registrerat på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan beloppet ska betalas.

Lagrådet vill här också väcka frågan, om inte bestämmelsen bör komma tidigare i lagen, förslagsvis före 8 §. (Se vad Lagrådet har anfört i det föregående.)

10 §

Paragrafen handlar om när ett tillgodohavande som inte har kunnat betalas ut preskriberas och därmed tillfaller staten. För att ansluta till texten i preskriptionslagen (1981:130) bör andra stycket lämpligen formuleras så här:

Ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som anges i 6 §, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som är preskriberat tillfaller staten.

11 §

I förslaget till lagtext anges att ett tillgodohavande på ett transaktionskonto får utmätas trots att det enligt 9 § inte får överlåtas. Här återkommer den terminologiska problematik som Lagrådet har uppmärksammat i det föregående. En bättre formulering är denna:

Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto får utmätas trots att det enligt 9 § inte får överlåtas.

I övrigt konstaterar Lagrådet att bestämmelsen har utformats med föreskriften i 71 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) som

förebild. En fråga som kan ställas är emellertid om inte utmätningsbestämmelser av detta slag bör tas in i utsökningsbalken för en sammanhållen reglering av hithörande frågor. Eftersom det i ärendet saknas beredningsunderlag för en sådan lösning invänder Lagrådet dock inte mot det framlagda förslaget.

12 §

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse med två punkter om regeringens föreskriftsrätt. I det här fallet är det emellertid knappast någon fördel med en punktlista. Lagrådet förordar att lagtexten efter de inledande orden ges lydelsen:

... meddela föreskrifter om vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto och om hur utbetalningarna ska göras.

Ikraftträdande

Som framgått är det tänkt att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2024. I en andra punkt som rör ikraftträdandet anges att samtliga utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto senast den 1 januari 2027. Både Utbetalningsmyndigheten och de myndigheter vars utbetalningar ska göras via Utbetalningsmyndigheten kan alltså använda sig av en sorts övergångsperiod under vilken systemen kan trimmas in. Rent lagtekniskt är det emellertid olyckligt att föreskriva att "samtliga betalningar" från den angivna tidpunkten ska administreras via det nya systemet. En bättre formulering är denna:

Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som avses i lagen administreras via systemet med transaktionskonto.

Förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

1 kap. 2 §

I paragrafen definieras innebörden "felaktig utbetalning" och vad som avses med "urvalsträff". Enligt författningskommentaren tar "felaktig utbetalning" sikte både på det fallet att ett belopp har betalats ut och det, att någon betalning ännu inte har skett men ett beslut om utbetalning har fattats. Att bestämmelsen ska förstås så går emellertid knappast att utläsa av lagtexten. En formulering som tydligare anger vad som avses är följande.

Med felaktig betalning avses i denna lag en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som har betalats, återbetalats eller tillgodoräknats med ett för högt eller för lågt belopp. Vad som i lagen sägs om felaktig betalning tillämpas även på felaktiga beslut om utbetalning.

Som framgår har Lagrådet i texten lagt in ordet "återbetalats". Det har att göra med att det blir aningen förvirrande att som betalning tala om en skatt som har betalats med för högt eller för lågt belopp. Det blir också bättre om man undviker att som betalning definiera en åtgärd (ett beslut) som inte innebär en betalning.

2 kap.

I kapitlet finns lagregler om hur Utbetalningsmyndighetens granskningar ska gå till. De kan ske genom inledande granskning och fördjupad granskning. Bestämmelserna är tämligen detaljerade och handlar bl.a. om vilka urvalsträffar som ska väljas ut för fördjupad granskning. En reglering av detta slag lyfts regelmässigt inte upp till lag, utan brukar finnas i förordning eller i interna myndighetsföreskrifter. I allmänmotiveringen (s. 43 f.) har regeringen förklarat varför lagformen har valts. Ett skäl som anförs är att det är viktigt att det blir tydligt för enskilda under vilka förutsättningar som

Utbetalningsmyndigheten får genomföra inledande respektive fördjupade granskningar samt förmedla information bl.a. till andra myndigheter. Lagrådet har förståelse för denna argumentation och vill alltså inte motsätta sig att reglerna kommer till uttryck i lag.

2 kap. 1 §

Lagtexten, som föreskriver vad Utbetalningsmyndigheten ska göra vid en inledande granskning, är inte formulerad på ett optimalt sätt.

Det är bättre att skriva:

I Utbetalningsmyndighetens uppdrag ingår att försöka identifiera felaktiga utbetalningar. I detta syfte ska Utbetalningsmyndigheten gå igenom de träffar som myndighetens analyser och urval har lett till (inledande granskning).

Väljer man en lösning av detta slag får innehållet i 1 kap. 2 § andra stycket övervägas.

2 kap. 3 §

I förslaget till lagtext, första stycket, anges att om det finns anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att det har skett en felaktig utbetalning så får myndigheten inleda en fördjupad granskning.

Formuleringen är knappast på kornet. Bättre är att skriva:

Finns det anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning får Utbetalningsmyndigheten inleda en fördjupad granskning och göra en närmare analys av urvalsträffen.

Genom den alternativa formuleringen knyter man inte sannolikhetsbedömningen till just Utbetalningsmyndigheten utan den blir fristående och alltså oberoende av något särskilt subjekt.

2 kap. 4 §

I paragrafen anges i två punkter kriterier för vilka urvalsträffar som ska prioriteras när Utbetalningsmyndigheten bestämmer sig för att

utföra en fördjupad granskning. Av författningskommentaren framgår att kriterierna enligt båda punkterna normalt ska vara uppfyllda för att en urvalsträff ska bli föremål för en fördjupad granskning. Detta framgår emellertid inte av lagtexten. Lagrådet föreslår att lagtexten ändras så att det föreskrivs:

- ... prioritera urvalsträffar där det både
1. finns anledning ..., och
 2. effektivitetsskäl talar ...

2 kap. 5 §

I paragrafen anges när en fördjupad granskning ska avslutas. Andra stycket bör formuleras annorlunda i syfte att undvika ett cirkelliknande resonemang:

En fördjupad granskning får avslutas också om det finns andra skäl för det.

Ett alternativ är förstås att i författningskommentaren endast ange att de situationer som anges särskilt i paragrafen inte är de enda i vilka en fördjupad granskning får avslutas.

2 kap. 6 §

Rent språkligt blir lagtexten bättre om man skriver:

Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet och avslutandet av en fördjupad granskning samt resultatet av granskningen.

3 kap. 1 §

Även här skulle lagtexten kunna förbättras på ett ganska enkelt vis.

När en fördjupad granskning inleds ska Utbetalningsmyndigheten underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen. Utbetalningsmyndigheten ska också underrätta den beslutande myndigheten eller kassan om när granskningen avslutas och om resultatet av den.

Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden

Under rubriken **Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden** finns fyra paragrafer som reglerar

Utbetalningsmyndighetens underrättelseskyldighet i förhållande till Bolagsverket (3 kap. 2 §), Inspektionen för vård och omsorg (3 kap. 3 §), Migrationsverket (3 kap. 4 §) och Skatteverket (3 kap. 5 §). Var och en av paragraferna står under en egen underrubrik som består av myndighetens namn. Paragraferna är snarlika till sin uppbyggnad. Lagrådet ifrågasätter om det inte vore en fördel att samla texten i en och samma paragraf (jfr texten i rutan på s. 57 f.). I vart fall kan underrubrikerna med fördel utgå.

3 kap. 2 §

Om ändå regleringen ska vara uppdelad på fyra olika paragrafer bör texten i 3 kap. 2 § skrivas så här:

Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig. Motsvarande gäller i fråga om en uppgift rörande en företrädare eller en huvudman.

Samtidigt vill Lagrådet väcka frågan, om lagtexten inte utgör en överprecisering: Räcker det inte med att någon uppgift, vilken som helst, i Bolagsverkets register är felaktig?

3 kap. 6–8 §§

Under rubriken **Underrättelser vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen** finns i remissförslaget en bestämmelse, 3 kap. 6 §, som upplyser att det i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten. Härfter finns en rubrik **Allmänna bestämmelser**, under vilken det ges först en bestämmelse om att

underrättelseskyldigheten enligt 3 kap. 1–5 §§ inte gäller om det finns särskilda skäl (3 kap. 7 §) och sedan en om vad en underrättelse enligt 3 kap. 1–5 §§ ska innehålla.

Lagrådet ifrågasätter i denna del förslagetets struktur. Regeln i 7 § om undantag från underrättelseskyldigheten enligt 1–5 §§ bör komma direkt efter dessa paragrafer. Sedan bör regeln i 8 § komma, om nu inte denna i stället kan inarbetas i 3 kap. 1 § som ju handlar om vad Utbetalningsmyndigheten ska underrätta om. Sist bör det som nu utgör 3 kap. 6 § placeras. Rubriken **Allmänna bestämmelser** bör utgå medan den rubrik som nu finns före 3 kap. 6 § bör lyda: **Andra bestämmelser om underrättelseskyldighet.**

3 kap. 8 §

Om innehållet i 3 kap. 8 § ska utgöra en egen paragraf (jfr det som nyss har sagts) bör lagtexten lyda så här:

Vid en underrättelse enligt 1–5 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten. Även andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning ska lämnas.

Förslaget till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

1 §

I denna paragraf finns en bestämmelse som anger vad lagen innehåller. Till skillnad från de andra lagförslagen som ingår i remissen finns här ingen rubrik före den inledande paragrafen. Andra rubriker finns dock i lagen. Lagrådet föreslår att rubriken före 1 § blir **Lagens innehåll.**

Lagtexten är skriven så att lagen ska gälla "statliga myndigheter och andra aktörer". En statlig myndighet benämns alltså indirekt en "aktör". Lagrådet sätter frågetecken för detta språkbruk. Och eftersom de "andra aktörer" som avses är av endast två slag, kan dessa med fördel anges i texten. Denna skulle därmed få följande lydelse.

Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter samt för arbetslöshetskassor och kreditinstitut att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

3 §

I bestämmelsen anges att Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna vissa närmare angivna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsens första stycke består av en enda lång mening som har delats upp i en punktlista. Formuleringen i punkt 3 bryter emellertid mot den språkliga idén bakom texten i första stycket. Lagrådet föreslår att innehållet i punkt 3 får utgöra ett eget stycke.

4 §

I paragrafen anges att Bolagsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna vissa uppgifter. Först av 8 § framgår emellertid den viktiga inskränkningen att uppgiftsskyldigheten gäller endast i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Att uppgiftsskyldigheten har sina begränsningar bör anges redan i 4 §.

Lagtexten kan lämpligen lyda:

Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten och med de begränsningar som framgår av 8 § lämna uppgifter om ...

5 §

Här föreskrivs om uppgiftsskyldighet för Inspektionen för vård och omsorg. Också i denna paragraf behövs en hänvisning till begränsningen i 8 §.

Dessutom bör texten i punkt 2 skrivas annorlunda:

2. anmälan enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning.

6 §

I denna paragraf föreskrivs om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket. Även här behövs en hänvisning till 8 §.

7 §

Enligt den här paragrafen ska Skatteverket lämna uppgifter. Se vad som tidigare har sagts om en hänvisning till 8 §.

De uppgifter som ska lämnas av Skatteverket gäller bl.a. registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt, redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt redovisning och betalning av skatter. Lagrådet ställer sig frågan varför inte uppgifter kring ROT/RUT-avdrag ska tas med.

I punkt 9 anges att Skatteverket ska lämna vissa uppgifter i ärenden om folkbokföring. Lagrådet föreslår att lagtexten ges följande lydelse.

, och om

9. arbetsgivare, intygsgivare och kontaktperson, den som har gjort anmälan och kontaktuppgifter till dessa personer samt intyg om arbete, allt i den utsträckning som uppgifterna har getts in i ärende om folkbokföring.

8 §

I den mån Lagrådets förslag om ändringar i 4–7 §§ godtas bör en följdjustering av 8 § göras.

9 §

I bestämmelsen föreskrivs om uppgiftsskyldighet vid fördjupad granskning. Skyldigheten riktar sig mot statliga myndigheter och mot arbetslöshetskassor. Till undvikande av missförstånd och för att klargöra innebörden av uppgiftsskyldigheten bör paragrafen enligt Lagrådets mening formuleras så här:

Utbetalningsmyndigheten får av statliga myndigheter och av arbetslöshetskassor begära att de ska lämna uppgifter avseende vissa angivna fysiska eller juridiska personer. Detta får ske i den utsträckning som uppgifterna behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Myndigheterna och arbetslöshetskassorna är skyldiga att lämna de begärda uppgifterna.

Lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Som framgår av 1 kap. 2 § ska den här lagen tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. På vanligt sätt har lagen försetts med ett antal underrubriker. Detta är något som Lagrådet i grunden bejakar. Det är emellertid av betydelse att underrubrikerna utformas med omsorg. I det avseendet vill Lagrådet ifrågasätta rubriken före 1 kap. 4 §. Den har lydelsen: **Rätten att göra invändningar**. I paragrafen som följer finns emellertid en föreskrift om undantag från rätten enligt artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning att göra invändningar. Rubriken bör därför i stället lyda: **Begränsning av rätten att göra invändningar**.

1 kap. 7 §

I paragrafen anges att personuppgifter som behandlas enligt (den föregående) 6 § får behandlas också för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Ordet "lag" måste syfta på någon annan lag än den här aktuella lagen, dvs. lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Lagtexten bör därför ges följande lydelse.

Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas också för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag, eller förordning.

Med denna formulering får paragrafen också en riktigare ordföljd.

1 kap. 11 §

I paragrafen föreskrivs i första stycket att tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Det är underförstått att regeln tar sikte på var och en vid Utbetalningsmyndigheten. Detta bör emellertid anges uttryckligen i lagtexten.

I andra stycket föreskrivs att åtkomsten av personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet. Lagrådet ifrågasätter användandet av ordet "regelbundet". Om det behövs ett ord som anger hur kontrollen och uppföljningen ska ske är det bättre att skriva "fortlöpande" eller "återkommande". Ett alternativ är att i stället ange att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp "på ett ändamålsenligt sätt" (jfr texten i en av rubrikerna på s. 132).

2 kap. 1 §

Kapitlet handlar om det transaktionskontoregister som ska finnas vid Utbetalningsmyndigheten. Den inledande bestämmelsen bör enligt Lagrådet ges följande lydelse.

För administration av systemet med transaktionskonto ska det vid Utbetalningsmyndigheten finnas en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

2 kap. 2 §

I paragrafen anges vilken typ av uppgifter som får behandlas i transaktionskontoregistret. Lagtexten i första stycket är inte språkligt korrekt. Lagrådet föreslår följande lydelse.

I transaktionskontoregistret får uppgifter behandlas i den utsträckning som det behövs för att systemet med transaktionskonto ska kunna administreras.

3 kap. 1 §

I 3 kap. ges bestämmelser för den uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval, som ska finnas vid Utbetalningsmyndigheten.

Lagtexten i 3 kap. 1 § är svårläst, bl.a. med en inskjuten bisats. En mera lättläst lagtext är denna:

Vid Utbetalningsmyndigheten ska det finnas en uppgiftssamling för dataanalyser och urval. Denna ska användas i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

3 kap. 2 §

I paragrafens första stycke anges att ”de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får endast behandlas i uppgiftssamlingen”.

I författningskommentaren sägs att bestämmelsen innebär dels att uppgiftssamlingen inte ska innehålla andra uppgifter än sådana som behövs för dataanalyser och urval, dels att de uppgifter som behandlas för dataanalyser och urval ska finnas i uppgiftssamlingen. Vidare anges att uppgifterna i uppgiftssamlingen kan komma att användas i andra delar av myndighetens verksamhet. Vad detta närmare betyder framgår inte. Den avsedda innebörd som föreskriften ska ha behöver alltså förtydligas. När det är gjort, måste innebörden komma till klart uttryck i lagtexten.

3 kap. 4 §

Här föreskrivs bl.a. att Utbetalningsmyndigheten regelbundet ska följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen. Beträffande bruket av ordet "regelbundet" får Lagrådet hänvisa till vad som uttalas under 1 kap. 11 §.

4 kap. 1 §

I paragrafen finns en bestämmelse som begränsar den tid under vilken personuppgifter får behandlas. I lagtexten hänvisas till de två följande bestämmelserna, dvs. till "den tid som följer av 2 och 3 §§". Som lagförslaget är uppbyggt ska emellertid hänvisningen sikta inte bara på 2 och 3 §§, utan på vad som följer av "bestämmelserna i detta kapitel".

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.